

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, Széchenyi utca 1. sz. ház
Telefon: 577, 578 és 1047

Egy év 120 pengő
Egy hónap 12 pengő
Egy szám 1 pengő

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egy évre — — 1050
Félévre — — — 550
Negyedévre — — 290
Egy hónapra — — 10
Az előfizetési ára „61d”
című folyóirattal együtt
kav-ként 10 lejjele drágább
Csehszlovákiában
Egy hónapra — — 40
Egy szám — — — 2

1935 november 23 Kedd

Budapest * IX. évfolyam * 258. szám

5687 Kiszlév 17

Hátha megjön a tél is

Erdélyben még nem hamvadt ki a novemberi nap melege. De egész Középeurópában sokatlanul melegek a napok, mintha még mindig nyár volna és a déli nap Berlinben, Bécsben, Budapesten és Kolozsváron egyformán lekényyszeríti a télikabátot a járókelőkről. Nyugateurópában már viharok vannak születésben, Londonból, Madridból és Párisból szelek és orkánok hírére hozza a táviró: hátha megjön a tél is.

A farsán hosszú nyár a maga szokatlanságával erősen nyugtalanítja a világot. Az időket a megszokott életél előtérbe lépve időségeket hint széllel. Berlinben egy halom professzor töri rajta a fejét, hogy az idő különös változásának okát kifürkésztse, geológusok és meteorológusok egyik anketát a másik után rendelkezik, hogy az idő tükörét kilyesék és ebből következtetni próbáljanak az ezután várható időjárásra. De gombamódra nő az amatőr tudósok száma, akik egyik elméletet a másik után gyártják, hogy felelősi tudjanak erre a nyugtalanító kérdésre, miért borult fel ilyen hirtelen az időjárás természetes rendje.

Az elméleti tudósok mögött azonban felbukkannak már a gyakorlati élet tudósai is, szociológusok és közgazdászok, akik az élet minden fizikai és pszichikai szempontját higgadtan le tudják mérni, beszédük számsorba tudják sorakoztatni és akik egyformán tüntetnek kalkulálni háborúval, sztrájkokkal, államszövetségekkel, gyermekhalandósággal, vagy akár az időjárással.

Nos, az élet természetrajzához tartozik az, hogy a közgazdászok hívőszámsorral jobban érdekeltnek bizonyulnak, mint a meteorológusok logikus okfejtésével, ami lehet egészséges szellemi torna, de amiből soha sem lesz kenyér. És a közgazdász konzekvenciákból az tűnik ki, hogy a megcsúszott időjárás újféle gondok tarsolyát szórja a világra és egyformán kitermelte a maga fény- és árnyoldalait.

Mert hiszen jó a hosszú nyár. Különösen a szegényembernek, akiknek nem kell sem meleg bolmírról, sem fűtőanyagról gondoskodnia. Ez pedig nagy gond, talán a legnagyobb gond, sokkal súlyosabb, mint ahogy első pillanatban hinné az ember. Egyik európai szénbányász mondta az elmúlt napokban, hogy a hosszú nyár valóságos szociális szerencse, először, mert a szegényembernek nem kell venni szenet, másodszor, mert ez a fontosabbik, ha a kemény tél korán köszöntött volna be, nem volna mit venni, mert az angol bányászstrájk miatt milliókra menő vagon szén maradt a tárnakban és a fűtőanyag ellátást így is a legsúlyosabb krízis fenyegette.

A kereskedők viszont attól félnek, hogy egyre több üzletre kell majd ráhuzni a rollót. Elsősorban vonatkozik ez a fűtőanyag-kereskedésekre, de nem mentes az időjárás krízistől egyetlen üzlet sem. Hiszen a nagy publikum vásárlóképessége a különböző gazdasági krachok miatt egész Európában — mégis erősen megcsappant és vásárlást legfőképpen csak a legkönyörtelenebb szükség irányítja. Márpedig ha nincs őszi és nyári tél, nincs szezon sem és a hatalmas raktárak érintetlenül hevernek az üzletek mélyén.

A gazdasági élet bonyolult vérkeringésének pedig az a sajátossága, hogy a kereskedelem krízise visszahárul a fogyasztóra is. Az üzletmenet pagását nyomban megérzik a gyárak és nagyüzemek, amelyek évek óta egy állandó „Ábbau” folyamatát élnek. Így jutottja munkanélküliségbe és veszi el a kenyerét végző fokon a hosszú nyár annak a munkásnak, akinek először bespórolja a télire való fáját, vagy a tüzelőanyagát.

Valahogy nem jó ez az újfajta időjárás,

abármilyen szeliden melegenget is a novemberi nap. Már nagyon megszoktuk az élet normális nyomorúságait, azt néha jól, rosszul ki is tudjuk parirozni, míg ez az új idő új problémák

elő állít. Akkor pedig mégis jobb, ha az élet kereké továbbnyekereg a maga megszokott útján a akármilyen biztatóan süt még a nap, reménykedve várjuk: hátha megjön a tél is.

Oroszország dac- és védszövetségre lépett Törökországgal

(London, november 22. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az odesszai találkozó még mindig élénken foglalkoztatja a nemzetközi diplomáciát, különösen Csicserinnek a közeljövőre jelzett párti utasításával kapcsolatban, amelynek nagy fontosságot tulajdonítanak. Általában az a vélemény, hogy Tawfik bej török külügyminiszter odesszai tanácskozásai szoros összefüggésben vannak az orosz külügyi népbiztosnak Brianddal várható találkozásával és az esetleges kisázsiai olasz támadást ellensúlyozó török mozgósítási rendelettel. Törökország valószínűleg Moszkva útján akar nyomást gyakorolni Anglira és Franciaországra, hogy beszéljék le Olaszországot egy esetleges anatóliai hadjáratról. Lehetséges, sőt nagyon közelítve az a feltevés, hogy Chamberlain, Briand és Mussolini bizalmas tanácskozásain is a keleti helyzet került szóba.

Ebben az atmoszférában nem kellene különösebb meglepetést, ha igaznak bizonyulna a londoni „Observer” című lapnak azon értesülése, mely szerint Törökország és Oroszország katonai szerződést kötöttek, amelyben kölcsönösen kötelezik magukat, hogy támadás esetén minden eszközzel támogatják egymást.

Az új középiskolai uniformis a parasztruha lesz

Cuzista Interpellációk sorozata a kamarában

(Bucuresti Bukarest, november 22. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén Sean Ghitzescu elnökölt, a kormány taja között Goga, Trancu Iasi, Manolescu, Popovici voltak jelen.

Florea Jon nemzetközi parasztpárti, Pop szatmári rendőrkormányzatát hozza a belügyminiszter tudomására és kéri a bíróság által elítélt rendőrbiztos elmosdítását.

Goga belügyminiszter ígéretet tesz, hogy megvizsgálja az esetet és azután érdemben válaszolni fog.

Cracalia a sajtócenzúra felfüggesztését kéri. Sumuleanu cuzapárti követeli, hogy a középiskolai öltözködés ne csak egyenruhában, hanem nemzeti viseletben járjanak iskolába. Panaszolja, hogy a moldvai városokban nem respektálják a vasárnapit munkaszünetet.

Trancu Iasi ígéretet tesz, hogy a vízszénélők ellen vizsgálat indul.

Petrovici miniszter kifejti, hogy a nemzeti viselet nem engedhető meg, mert akkor nem

volna a tanulók öltözködése egyéges, ha egyesek egyenruhában, mások nemzeti ruhában járnának.

Sumuleanu rámutat annak fontosságára, hogy a parasztviselet terjesztésék.

Petrovici miniszter helyesnek tartja, ha a parasztviselet mintájára fogják az egyenruhák modelljét elkészíteni. (Taps.)

Sumuleanu további felszólalásában a hullák boncolásának ismert ügyét hozza szóba és követeli, hogy a zsidók csak zsidó hullákat boncolhassanak. Kéri a közoktatásügyi minisztert, bocsásson meg azoknak a diákoknak, akik zavargásokban vettek részt.

Pop Valér cuzapárti a móccok ügyét teszi szóvá. Kéri gróf Bánffy és mások kiszajátítási aktáinak bemutatását, mert interpellációt akar ebben az ügyben benyújtani.

Manolescu kéri Ioanitzescut, vonja vissza az olasz kölcsön ügyében bajjelentett interpellációját, amelyet majd az olasz-román egyezmény ratifikálási vitája alkalmával előterjeszhet.

Milyen veszedelemre célzott Bratianu dedonai kijelentéseiben

Jorga azzal indokolja kiléptését a nemzeti pártból, mert a „kritikus helyzetben” nem akar lekötni lenni. A bukaresti lapok szerint pártközi tárgyalások folynak egy esetleges nemzeti kormány alakításáról

(Bucuresti Bukarest, november 22. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bratianu Jonelnek a liberális párt klubhelyiségében tartott Constantinescu emlékbeszéde során az országhoz intézett intő szövege óriási feltűnést keltett az egész országban, bár a szavak mögött sejtetett veszedelmet nem mindenki látja tisztán. Az ország békés fejlődésének általánosságban említett ellenségei nagyon titokzatosak teszik a volt miniszterelnök burkolt fnyegedéseit, amelyeket nem mindenki értett meg. Semmilyen konkrét jel nem mutat arra, hogy az ország olyan kritikus pillanatok előtt állana, mint például az év januárjának első napjaiban. Mégis a homályba burkolt eshetőségről egyre szélesebb körökben beszélnek, ugyanolyan titokzatosággal, mint Bratianu tette. Jasiban a jorgista párt ülést tartott, amelyen Cihodaru és Tony kifejtették, hogy Jorga azért nem csatlakozott a fuzióhoz, mert a kritikus helyzetben mag akarja őrizni minden oldallal szemben való függetlenségét. Arról, hogy miben áll a kriti-

kus helyzet nem nyilatkoztak, de egyes körülményekből arra kell következtetni, hogy a nemzeti pártból disszidált politikusok is arra a veszedelemre gondoltak, amelyről Bratianu beszélt.

Bratianu Jonel szombati kijelentései egyébként, mint már említettük, igen mély hatást váltottak ki a közvéleményben. Megállapítják, hogy a liberális pártvezér álláspontja teljesen megegyezik Averescuval. Számítanak arra, hogy a nemzeti parasztpárt állást fog foglalni, mert a mai helyzetet kértelműnek látja.

A „Viitorul” részletesen közli, de az egész sajtó élénken kommentálja a liberális vezér nyilatkozatait és az általános helyzet tisztázására nagy fontosságot tulajdonít azoknak. Az „Adeverul” megjegyzi, hogy a további tárgyalások is ebben az irányban fognak folyni a pártok közötti megegyezés felé és hogy Bratianu hajlandó beleegyezni egy esetleges nemzeti kormányba is.

EZT A SZELVÉNYT A LAP BELSEJÉBEN FELSŐRÖLT KÉRESKEDŐK

LEI 5 LEI

ÉRTÉKBEN, A VÁSÁROLT ÖSSZEG TIZ SZÁZALÉKAIG KÉSZPÉNZFIZETÉS GYANÁNT FOGADJÁK EL

Ex a szelvény érvényes dec. 27-ig

Egy világhírű kamaraénekes halála

Pár nappal ezelőtt Berlinben örök álmot hunyta le szemét, aránylag igen fiatalon (45 éves korában) Joseph Schwartz, a legnagyobb németországi kamaraénekesek egyike, aki gyönyörű baritonhangjával feledhetetlenné tette emlékét mindazok előtt, akik valaha is hallották énekelni. A muzikális világ a gyönyörű férfiben az utóbbi idők legimpozánsabb énekesegységét vesztette el, akinek meleg, behizelgő hangja a „bel-canto“ minden előnyét egyesítette magában.

Aki valaha is hallotta ennek a meleg, csillogó énekhangnak varázslatos szárnyalását, a szív mélyébe hatoló légyságot, fájdalommal gondol arra, hogy ez a kiváló énekes nincs többé.

Joseph Schwartz 1880-ban született Rigában, mint legidősebb gyermeke egy szegény zsidó szabómesternek, akinek kivül még nyolc gyermeke volt. Nyolcéves korában belépett Rosowski kántor körúrába és már ekkor magára vonta a figyelmet szép hangjával.

Egy gazdag zsidó polgár magára vállalta ki képzésének költségeit és a fiút 15 éves korában a berlini Sternkonzervatóriumba küldötte. Theodor Löwe, a boroszlói opera igazgatójának felfedezésével a fiatal ember számára megnyílik az út a világhírnév magaslatai felé. Tizennyolcéves korában Joseph Schwartz már a rigai opera színpadán lép fel, hogy röviddel ezután a pétervári cári operához kapjon meghívást. A pétervári operában a „Demont“ címszerepében lépett fel óriási sikerrel.

Fellépése után rendkívülien hizelgő ajánlatot kap, amelynek azonban egyik feltétele az volt, hogy térjen át, ha csak látszatra is, a keresztény hitre. A büszke és zsidó öntudatában erős fiatal énekes azonban elhárítja magától a hizelgő ajánlatot, mert nem volt hajlandó karrierje kedvéért feláldozni zsidó mivoltát.

Bécsbe megy, ahol előbb a Volksoper, később pedig a Hofoper színpadán lép fel, ahol megalapítja világhírnevét. Később II. Vilmos császár személyes kívánságára a berlini királyi operához kap meghívást. Ekkor veszi feleségül Clara Silkan-ot, az amerikai emberbarát milliomost, mely után működését megosztja Berlin és Newyork operaházai között.

Joseph Schwarz egyike volt a legintenzívebb zsidóknak. Mi sem jellemzőbb erre, mint az, hogy a bécsi Hofoper intendánisa szerződésileg biztosította a kiváló énekes számára azt az előjogot, hogy szombaton és zsidó ünnepnapokon sem próbákon részt venni, sem énekelni nem köteles. Amikor a berlini operával tárgyalt szerződés ügyében Joseph Schwarz, már az első tárgyalásoknál kikötötte, hogy csak a bécsi operánál élvezett fenti előnyökkel hajlandó szerződését aláírni. Hülsen gróf, a berlini opera intendánisa végül is engedett és a világhírű operaház kénytelen volt tekintettel lenni új énekesre jámborságára a repertoárját ehhez alkalmazva összeállítani.

Jellemző volt zsidó állhatatosságára az is, hogy valahányszor az operai előadások után társaságba ment, sohasem volt hajlandó arra,

hogy a nem rituális ételeket megkóstolja. Ételesek egyik legérdekesebb élménye volt, amikor egy udvari koncert után udvari vacsorára hívták meg. Egy magas udvari tisztviselő, aki tudta, hogy Schwarz semmi körülmények között nem fog enni az ételekből, magához az énekeshez fordult, megkérdesze tőle, hogy ezáltal sem hajlandó a felfüggeszteni elhatározását? Schwarz rendkívül udvariasan kijelentette, hogy nem.

— No akkor legyen türelemmel egy pillanatra — szólt az udvari tisztviselő.

Akcióba lépett a kolozsvári zsidó választási blokk

Az összes zsidó szervezetek fentartás nélkül csatlakoztak a blokkhoz

(Cluj-Kolozsvár, november 22. Az Uj Kelet tudósítójától.) A közönségben lévő közszépi választások alkalmából — amint azt az Uj Kelet már jelentette — Kolozsvár zsidósága reaktíválta a Zsidó Választási Blokkot, amely magában foglalja a kolozsvári zsidóság összes frakcióját.

A Zsidó Választási Blokk akcióbá lépése azt jelenti, hogy a december 15-ére kitűzött közszépi választáson Kolozsvár zsidósága egyégesen fog az urnák elé járulni, hogy a maga egyöntetű felsorakozásával biztosítsa a zsidóság aránylagos képviselését Kolozsvár város tanácsában.

A Zsidó Választási Blokk elnöki tanácsa a blokk megalakulásáról az alábbi levélben értesítette a különböző politikai pártokat és az illetékes hatóságokat.

Tudomásukra hozzuk, hogy Kolozsvár zsidósága a közszépi választások alkalmából

Az új német büntető törvénykönyv szakítani akar a megtorlás rendszerével

Büntetési fokozatokat alkalmaz az új javaslat a pszichopathológiai megítélés alá esőkkel szemben. A Lombroso-elmélet éles kritikája

(Berlin, november 22. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német jogszöveget és orvosi köröket élénk foglalkoztatja — a német büntető törvénykönyv reformja kapcsán — az a javaslat, mely a bűnözők közül azokat, akik pszichopathológiai megítélés alá tartoznak, — egészen más jellegű büntetés alá akarja vonni, mint azokat, akiknél a beszámíthatóságot nem zavarja semmiféle pathológiai jelenség. Az új német büntető törvénykönyv a büntetés kiszabásánál fokozatokat akar megállapítani, azon alapsól figyelembevételével, mely szerint a büntetés célja nem a megtorlás kell, hogy legyen, hanem a nevelés, amely viszont csakis egyéni elbírálás alapján lehetséges.

Az új javaslat a német tudományos világban heves vitára ad alkalmat. Ræcke, a frankfurti egyetem tanára, a „Deutsche Medizinische Wochenschrift“ című folyóiratban hosszan szól hozzá a javaslathoz, amelynek keretében ezt a problémát minden oldalról megvilágítani igyekszik.

Fejtegetésének során legérdekesebb az a kritikai állásfoglalás, amellyel a „Lombroso-típus“ érvényét igyekszik megdönteni.

— A múlt században — írja Ræcke — világszerte feltűnést keltett Cesare Lombroso olasz orvosnak tanítása a született bűnözőről. Lombroso megállapításának felhasználható ágát önkritikája kritikátlan következtetéseivel és túlságosan merész és gyors általánosításával.

— Lombroso a bűnözőket az epileptikusokkal állítja párhuzamba s úgy, mint az epileptikusoknál, testi kirobbanások következnek be görcsös rohamok formájában és lelki kirobbanások a kábult öntudatlanság alakjában, így próbálja Lombroso a bűntöröklet rohamszerű kirobbanással magyarázni.

A bűntöröklet és epilepszia között azonban szorosabb kapcsolatok, ez immár egészen kétség elen, nem állanak fenn. De nemcsak ez a Lombroso felé tétel dől meg, de megdőlt legfontosabb tétele az általános bűnöző-típusról.

Női gyapju mellény 357 lei. Gyermekek gyapju svetter 187 leitől, SIPOS-nál, Cluj, Calea Regele Ferdinand 8.

Pár perccel később a Tonello vendéglőből egy kocsi hozta el azokat a rituális ételeket, melyeket azután Joseph Schwarz számára külön szervizáltak. Ez volt az első és valószínűleg utolsó eset, hogy a bécsi Hofburgban rituális ételeket tálaltak fel.

megalkototta a választási blokkot. A zsidó blokk célul tűzte ki maga elé, hogy a kolozsvári zsidó lakosság aránylagos képviselését biztosítsa egy városi tanácsban, mint az állandó bizottságban.

Tekintettel arra, hogy ebben a blokkban a kolozsvári zsidóság valamennyi frakciója helyet foglal, bizonyos, hogy a zsidóság a maga egészében egyöntetűen fog felvonulni a közszépi választásokon.

Az elnöki tanács a maga részéről a legszélesebbkörű szavazási akciót indította meg, amelynek eredményeképpen az összes zsidó szervezetek fentartás nélkül csatlakozásukat jelentették be a blokkhoz és ilyenformán annak a tiltakozásnak, illetőleg különválasztásnak, amelyet a magyar párt hivatalos lapjában egyes névtelen „magyarpárti zsidók“ jelentettek be, sem sulya, sem jelentősége nincsen.

— Ez az általános bűnöző típus tagadhatatlanul benne él a köztudatban és minden egyes ember, ha bűn elkövetéséről hall, vagy egy gyilkos nevét említi, képzelte alakot lát maga előtt, a kopaszra nyírt, beesett homlokú, merev tekintetű, rabruhás alakot. Oskhogy, mint ezt már Kaufmann helyesen megállapította, ez nem a bűnöző-hajlam következménye, hanem az örömtelen egyedüllétből, a szomorú resignációból és a ritka bosszúból ered.

Mind z azt jelentené, hogy Lombroso a modern kriminológia számára egyáltalában nem képvisel értéket. Korántsem!

— Lombroso fellépése hatalmas polémiát indított és ez a tudományos vita termékenyítette meg tulajdonképpen az egész problémát. És ha a bűnözők összességére vonatkozólag el is kell tekintenünk egy egységes emberitpus elfogadásától, mégis bizonyos az, hogy egy töredéknél számolnunk kell valamely végzetes lelki hajlamossággal.

— Lombroso követi ugy vélik, hogy a mi társadalmunkba helyezett primitív embernek természetesen a bűn utjára kell sietnie. Ha ezt nem is fogadjuk el teljes egészében, mégis nagy igazság rejlik ebben az állításban, mert megvilágítja az a hatalmas befolyás, amelyet helytelen társadalmi viszonyok gyakorolnak a bűn megszületésére. Az amerikaiak fejtekték ki először legpregnansabban ezt az igazságot a következő szavakkal: „A bűn szociális betegség és csak a szociális viszonyok javításával lehet küzdeni ellene“.

Dreher-Haggenmacher sörkülönlegessége — dupla malátá

Bak-Sör
most került forgalomba

Ki akar szép lenni? Széplős leányok, májfoltos asszonyok, pattanásos férfiak szépek lesznek, ha **Mária széplő krém-et** használtak. Hatásért felelős! Fehélt Ártalmatlan, **Ára 30 L.**

Főlerakat: Császár gyógyszerár, Tg.-Mures, Albina-palota, 3 tégelynél díjmentes postai szétküldés. Kapható Clujon: Rózsa-drogueria, Aradon: Wollak és Weisz drogueria. Oradea-Mare: Apollo drogueria

Nyorkból „Joung Mens H St. Louisban né emlékünnep ker A szobor márv írás van bevéve emelte az igazsá nak.“ A hirdás ez az első szob szintűleg az első emeltek.

Aki a zsidó meri, azt bizony hír és ez a szob nak emberek, ak belévésődött a z zsidó származásu nek tők, akik már a saját nem adótt talán, ak talán talán már eméket a zsidó rasztil, szinte c zatlan szeretettel közelebb állunk ményelhez, sem nek megköcköz hogy Zola neve vek és eltörölhe tozni a zaidó né

Az a szobor, földjén emelt Z nem az új művé is az új társad l tőjének szól, ha kának. Jól t milyen tartalmat egészen nyugodt valami ilyenfor zsidó nép, annak világgal vette fe meghurcolt emb akinek halhata nem az, hogy e nek, hanem az, egész zsidó nép kulisszatitkalt beláthatatlan me Mert zsidó szem Zola. A hirdéd ellen irányult. A sabb körei, gróf kők és aktív m szövetekezebe e Dreyfus szemé cnapást mérjenek ban a páratlan anyagi érdekek, sikkasztások is történelmi távlat dolog.

Legfeljebb es netiróját érdekel eset klasszikus p francia társadalo a történelem lap pet érintő lénye ország politikai tudatos szöveteke ből, hogy egy e népre hálós cs nevében szembe egész francia társ harcot. Az egész ez egész világg közeleményéve bel megítélve t csak így tudjuk roha el nem m nép Zola emlék Zola nagyzerű Rougor-Macurt könyvosztályaira lelni, amikor a kezni fog valk vette föl a harc a haroban meg

És még egy nevért örökre bel esem'nyeibe. A meghuzódó fűr zett üzemlei, és szervezett zsidó nép ujkori törté

SZABÓ IMRE: Kelet kapujában

Konstantinápolyi zsidó notabilitásoknál

A mai gazdasági és politikai keretekben vajjon milyen formában helyezkedett el a törökországi zsidóság? Milyen vonatkozásokban és milyen mértékben érintette életlehetőségeit az új, a velejében és külső megnyilatkozásaiban egyaránt nacionalista török köztársaság? Népi kultúrájából mit tartott meg ez a spanyol földről ide emigrált néptörzs, mi élteti ez embereket egyéni és közösségi életükben, mit jelentenek maguknak, mit környezetüknek?

Ahogy a város hangulatait és képeit magamba szívom, e kérdések rohantak meg. Bolyongásaim közben kerestem zsidó jelenségeket a városban, de bizony a Banca di Roma héberbetűs fölírásán és lent Galatán egy posztóüzetlét héber önképe mellett nem láttam semmi zsidó vonatkozást és nem láttam embereket, akiknek arcáról megállapíthatom volna a keleti és nyugati fajok eme áradatában: ime ez zsidó! Sok a szakállas, sok a fekete, mélyszemű férfi, de sem koponyájuk formációjára, sem tartására, gesztusaik, hanghordozásuk különbözősége nem mutatta, melyik a hebreus. Odaát Sztambulban, mindjárt a nagy hid közelében, fehér, gyönyörű, márvánnyal burkolt palotában van a tőzsde. Itt kerestem őket, de a görögök, törökök, örmények, perzsák, angolok és német bürökrációsok gesztikuláló, sugdoló, lármás és izgékony kínálattevők és keresők között nem lehetett megállapítani, melyik a zsidó ember.

Később találkoztam egy konstantinápolyi benszülött askenázi kereskedővel, akinek panaszképpen elmondottam ezeket. A városban tudtommal hetven-nyolcvanezer zsidó ember lakik. Ha Konstantinápolyban kétféle lélek is él, a zsidó tömegnek még ebben az emberáradatban is meg kellene valahogy nyilvánulnia!

A keleti ember nyugalmas mosolyával hallgatott végig és nyugodtan és tagoltan, hangsúlyozva így felelt:

— Van egy török közmondás, amit minden időkre mintha ránk, itt élő zsidókra szabtak volna: „Alázatosabbak vagyunk a fűnél és halkabbak vagyunk a viznél.” Most már érte, miért nem lát és miért nem hall bennünket.

E mondás szomorú parafrázisát tapasztaltam, amikor tisztelő és egyuttal újságírói látogatást tettem a spanyol zsidó hitközség agg és tudós lelképásztoránál, a chacham basinál, rabbénu Chajim ben Mose Bedjarana urnál. Nyolcvanéves, de különösen az utolsó esztendőket betegeskedése mintha fizikailag megtörte volna a friss lelki energiájú férfit.

— Nem beszélhetek — hártott el magától. Ami tárgyi mondanivalóm lenne az itteni zsidóságról, azt Ön jobb forrásokból tudhatja meg. Véleményem és hozzászólásom nincs, nem lehet a mai állapotokhoz. Mi hűsleges, jó alattvalói kívánunk lenni mindenkor török hazánknak. Különben is beteg vagyok, az orvos eltiltott a beszélgetéstől. Inkább Ön mondjon valamit Transzilvániáról. Jártam arra, amikor Bukarestben a spanyol zsidók chachamja voltam. Szép föld, jóra való zsidósága van!

Halkabb volt a viznél...

Közlekenyebb volt és nyiltabban beszélt dr. David Markus, az askenázi hitközség főbírája. Askenáz zsidók — Németországból, Romániából, Ausztriából, Magyarországból, Lengyelországból odaszármazottak — csak tíz százalékát adják a konstantinápolyi zsidóságnak, de a zsidóság szellemi vezetése ezek kezében van. A konstantinápolyi zsidóság tizenhat iskolát tart fenn, közöttük egy felső reáliskolát, amelynek igazgatója maga dr. Márkus, a főbíró. Kultusz és kultur-életük fontartása nagy igényeket támaszt egyesekkel szemben, minthogy a kötelező kultusz-adó ismeretlen itt és a vallási kötelezettségek szigorúan csak a proletár-zsidók veszik, úgy, hogy gabellákból és templomi járulékokból nagyon kevés folyik be az iskolák és zsinagógák fenntartó közületekhez. Nagy gazdagság nem lehetséges a konstantinápolyi zsidóság körében. Akinek — ezt ott pontosan kiszámítgatják — hozzávetőleg huszezer angol fontnyi vagyona volt, egy pillanatig nem habozott és sietett Európába. Nehány olyan zsidó, David Moritz, Tripolis főkonzulja vagy J. Carlmann divatárú nagykereskedő, vagy Carassó,

vagy Goldenberg, a Deutsche Bank igazgatója egészen rendkívüli kivételek. Ezek az ottmaradt nagy-gazdagok nem tudnák a terjedelmes kultur- és kultusz-apparátust fenntartani, a jómódu polgárságban pedig nem buzog valami különösen a zsidó érzés. Gyermeküket a különböző — leginkább francia — kongregációk iskoláiba küldik és ők maguk minden zsidó kötelességteljesítéstől tartózkodnak, zsidó mivoltukra egy-egy fiu születésekor eszmélnék, vagy ha a családban haláleset fordult elő. Érdekes, hogy a halálozással kapcsolatos rituálék még hódító erővel bírnak ennél a rétegnél és a hitközségek — a szefárd és askenázi egyaránt — ez érzelmekkel számítva minden szombat, a déli istentiszteletek alatt „mazkirt” tart, hogy ezzel is adakozásra serkentse azokat, akiket egyedül a halottakra való visszaemlékezés kapcsa fűz a zsidó közösséghez.

Az iskolákat javarészen a Böné Brit-pályó tartja, de ez is az Alliance istápolásával.

— A török alkotmány bevezetése óta — közölte velem dr. Markus — nagy lendületet vett a törökországi zsidóság kulturélete. Az Alliance a spanyol zsidókat, a „Hilfsverein der deutschen Juden” az askenáziakat támogatta kulturális törekvéseikben és ezek közé tartozott a rabbikat és községi funkcionáriusokat és tanítókat képző konzervatív jesiva is. A háborús és a háborút követő évek e tekintetben visszafejlődést hoztak. A zsidóság energiáját gazdasági elhelyezkedésének problémái kötötték le. Két éve, hogy a kormány hasonlóan a többi nemzeti kisebbségekhez, hozzánk is főlészólitást intézett, nyilatkozunk: akarjuk-e folytatni nemzeti nyelvünkön az oktatást, vagy az állam nyelvére? A zsidók egészen oktanul („in ganz unkluger Weise”) elutasították a héber nyelvet és meg akarták győzni a kormányt arról, hogy a török zsidóság anyanyelve a — francia. Erre a kormánynak természetesen nem lehetett más válasza, minthogy elrendelte a török nyelvnek kötelező és az alsó osztályoktól fölfelé való fokozatos oktatását. Nem lehetett változtatni a kormány elhatározásán, de azért a hébert intenzív módon oktatjuk és pedig nem annyira a bibliai ismeretek elsajátításának szempontjai szerint, mint inkább a gyakorlati hasznavehetőség figyelembevételével.

— Nem lett volna helyesebb, ha a spanyol-jiddis idiómát választják oktatási nyelvvül?

— Hallott ön valaha — adta vissza finom mosollyal — arról, hogy ezen a nyelven sir-föliratokon és hitközségi jegyzőkönyveken kívül valamirvaló kultura teremtődött volna? Egyedül a héber jöhetne nálunk nemzeti nyelvként tekintetbe, azonban az új héber áramlat a törökországi zsidóságot érintetlenül hagyta és bizony egészen készületlenül talált volna bennünket, ha történetesen ránk erőszakolják őseink nyelvét. Ettől azonban nem kellett tartanunk. A köztársasági kormány annyira nacionalista minden ízében, hogy nemcsak mi, hanem az itt élő többi kisebbségek is hallgatólag lemondanak kisebbségi jogaikról, főleg attól való félelmükben, hogy a kisebbségi jogok kihangsúlyozása fatális következményekkel járhatna. Minden gondolkodó zsidó és más nemzetiségű török állampolgár most már belátja, milyen hibát követtek el elődei, hogy inkább idegen nyelvre fogták gyermekeiket, mint a törökre, amely az utóbbi évtizedekben nagyszerű reneszánszát élte. Be kell látnunk a török nyelv fontosságát azonfelül ideális szempontokból. A történelem oktat ki erre legjobban. Gondoljunk a spanyolországi arab-zsidó szellemi együttműködésre, amely olyan gyümölcsöket termelt, hogy azokat ma is értelmi és érzelmi kincsünknek vallhatjuk. Iskoláinkban az alsó tanfolyamokban megkezdjük a török nyelven való tanítást, de emellett intenzíven oktatunk más nyelven is, mert a magunk kultiváltságával emelni akarjuk a török állam és nemzetét.

Törökországban ma legfőbb kulturaként a nyelvi kultura szerepel. Ki minél több nyelven beszél, annál jobban megbecsülik és a bolsevikiek elől Konstantinápolyba emigrált orosz intellektuelek nyelvismeretük miatt elég jól el

Staniol

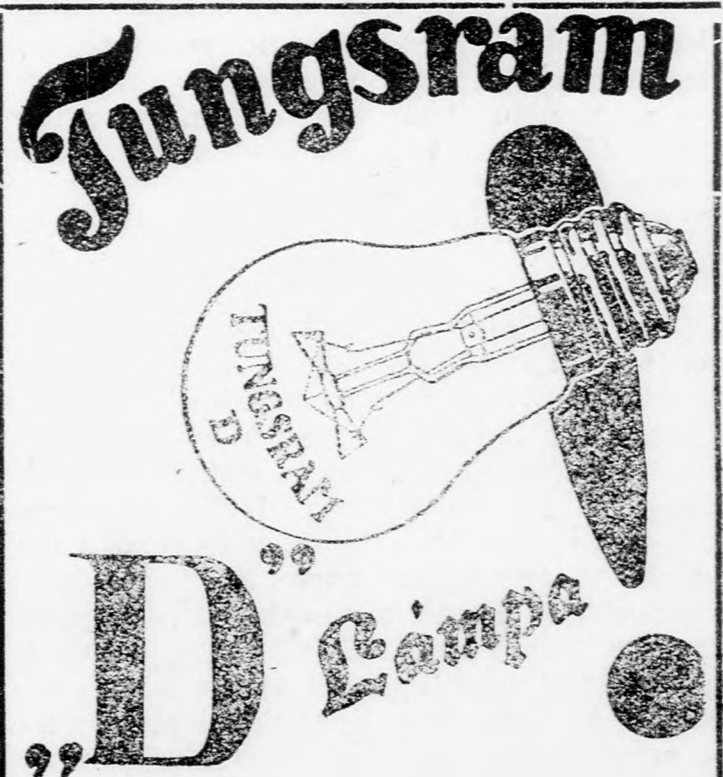
Gyári raktár LEPAE-nál Kolozsvár.

tudtak helyezkedni. Legjobb dolguk azoknak a volt cári tisztneknek van, akik nagyobb szállodákban portási állást (főnök urnak titulálják őket) kaptak. Sokan közülök az utóbbi években meglehetősen jólétre tettek szert és maguk is szállodatulajdonosokká avasztak.

A köztársaság proklamálása óta más téren is megindult a kulturális erők kibontakozása. Perában, nem éppen viharos érdeklődés mellett, török színház működik — Dar ul bödai — ahol már női szereplők is játszanak és amelynek impresszáriója egy Lehmann nevű németországi zsidó volt. Olyan vívmány ez a főleg Shakespeare-darabokat játszó színházban, mint amilyen eredményünk volt ötven év előtt Goldfaden kísérlete után a női aktorokkal. A zseniális és arra hivatott török ifjak már nemcsak a Korán és régi szerzők magyarázata körül ambiciósokodnak, hanem drámákban igyekeznek visszatükröztetni a nemzeti virtust és az új társadalmi jelenségeket, főleg pszichológiai voualaiban. Törökországban a nemzeti áramlat sok olyan tehetség csiráit melegen kipompáztára, amelyek a fülledt vallási és társadalmi légkörben eddig elcsenevészedtek. Zsidók sem nyújtottak e keretek között a tudományokban és művészetekben valamirevaló produktumot és akiket ma emlegetnek — David Galanti a sztambuli egyetem történésze, Ventura professzor, a nemzetközi jog mívelője és Perara nagynevű ügyvéd — ezek inkább a lokális tudomány exponensei, bár Galantinak az arabok tudományos köreiből is tiszteletreméltó neve van, nem utolsó sorban azért, mert ő ismerette először török nyelven a zsidóság történetét.

Kerestem ezt az urat a hadügyminisztériumból átalakított egyetem épületében, de úgy informáltak, hogy a professzor ritkán tart kollégiumot, kint él egy kisázsiai szigeten és ott dolgozza föl boldog nyugalomban a könyvtárakban összegyűjtött anyagát. Ilyen távolságokra sem idővel, sem költséggel nem voltam fölszerelve és le kellett mondanom a látogatásról.

Képelem, hogy örül majd az öreg ur, ha megtudja, milyen baj hárult el a fejről!

Nagy ellenállóképeség!

Kitűnő fényhatás!

Biztos árammegtakarítás!

Felhívjuk b. olvasóink figyelmét az újonnan forgalomba került Tungram —D— izzólámpára. Az új Tungram —D— lámpa egyesíti magában a lámpagyártás technikaijának összes vívmányait. Az izzólámpa lényeges javításával és speciális elhelyezésével az új tekeréssel — spiralizált — fonalu izzólámpa árammegtakarítás mellett egyenletes elosztású, tiszta fehér fényvel ég és rázkódtatásoknak legjobban ellenáll. Az új Tungram —D— lámpának alakja igen tetszetős és kizárólag áramcsucs nélkül kerül forgalomba.

Az új Tungram —D— lámpa minden jobb szaktüzletben kapható.

A p
nébány
Nem
szegató
pontosan
vételben
tetett el
sem aka
jává nő
letkötés
hogy itt
erdőt a
tesítette,
nyirkos
bunditák
az áldoz
ság elkö
középén
elföldel
maszkiro
mas ellen
akik nyo
sirhantja

Arut
figyes sz
a leplet,
hatása al
hogy elő
a szerenc
meg, hog
együttiee
lái fogad
közös r e
sukat és
szerepít
aszony n
hogy féj
szén er
alibi-bizo
jén egy
kőnyű a

Amik
kivívón
állította
minőség
kiáltottak

— M
Mekkora
skada e
elvallaja,
vállalná-a
Márto
védenes é
Kati hősi
ugy h'szi,
két gyer
A del
vzeti vs
tűntesse

Azont
son figyel
hibajandó
hibeetlen
mutató, k
hogy Már
alkoholista
meg az tí
büntetésbe
magára v
ságot, me
ságszolgá
vihette va

a szerenc
aszony"
gyaláta a
nála a zöl
zéseket ad
nül hangz
den lírai
önfeláldoz
lási trükk
volt az eg
zott el a

Márton
hivatkozott
meggyőződ
nem lehet
— mondot
szemben M
rezignálta
póroló, a
a valóságn

Reflexiók a szatmári pörhöz

A péntek esti ítélettel lezárt szatmári bűnpör néhány kérdés megtesztelésére indítja a szemlélet.

Nem-e csodálatos, hogy a Reinitz féle idagborongató bűnpör szatmári főtárgyalása után majdnem pontosan egy esztendőre egy elgondolásában és kivételében ahhoz feltűnően hasonlatos büntett követetett el éppen Szatmáron, ahol talán egy ember sem akad, aki nem tudott volna a világ szenzációjává nőit Reinitz-esetekről? Itt is egy kedvező üzletkötés ürügyével csalták lépre az áldozatot, csak hogy itt az emberlaka helyekől messzeség járva az erdőt a város torkában levő csudás lanka helyettesítette, egy meglehetősen elszigetelten álló házikó nyirkos pincéje, ahol könnyen lehetett végezni egy banditátamadásra nem számító növel. Azután itt van az áldozat eltüntetésének hasonlatossága. A gyilkosság elkövetésétől alig tíz lépésnyire egy virággyűző közepén ásták meg a sirt a gyilkosok és az áldozat elföldelése után a sírra ültetett friss virágokkal maszkírozták a szörnyű temető-helyet. Ima a borzalmas ellentmondás: a gyilkosai vedlett kertész-pár, akik nyomban friss virágot ültetnek az áldozat sírhantjára...

Azután itt a másik ellentmondás. Amikor az ügyes sziguranca-tisztviselők a gyilkosokról lerántották a leplet, a gyilkosok szörnyű bűnük felfedezésének hatása alatt kivallják es-lekedetüket és elmondják, hogy előre megfontolt szándékkal csalták pincéjükbe a szerencsétlen áldozatot, akik az erős férfi fojtott meg, hogy azután a holttest kirabása után azt együttesen eltűnassék. Időközben azután, a vizsgálói fogság csúdes hónapjai alatt, nyilvánvalóan közös meggyőzés alapján, megbínbák első vallomásaikat és elhatározzák, hogy a bűn elkövetésének szerepét felcserélik egymás között. Nevezetesen az asszony magára vállalja a gyilkosság elkövetését, hogy férje csak bűnpártolóként szerepelhessen. Hiszen erre megvan a lehetőség: ott van a férj alibi-bizonyítéka, a gyilkosság elkövetésének délelőttjén egy malomban foglalkozkodott órák hosszáig, így könnyű a szerepcseré.

Amikor a főtárgyaláson Márton Istvánné szinte kihívóan vállalta a gyilkosságot és szenttelenül állított és esküjével bizonyította a maga gyilkosi minőségét, akadtak könnyen hívő lelkek, akik így kiáltottak fel:

— Micsoda lélek lakik ebben az asszonyban! Mekkora lelkierő! Hát ezernyi ezer asszony között akadna-e egy is, aki még ha ő lenne is a tettes, elvállalja, hát még ha nem is ő követte el, elvállalná?

Mártonné védője, aki teljesen szembehelyezkedett védené állásfoglalásával, ugy magyarázta: Fehér Kati hősieskedő pózát, hogy mártír akar lenni és úgy hiszi, hogy ezzel megmenti férjét és visszaadja két gyermekének a kenyérkereső apát.

A delegált ügyész is pszichikailag érthető okokra vezet vissza az asszony igyekeztét, hogy önmagát tünetszerűen felgyilkosnak férje helyett.

Azokban a sorok irója, aki az egész főtárgyaláson figyelte az önmagát vádoló büntött asszonyt, nem hajlandó ilyen romantikus érzéseket felélelni a hihetetlenül cinikus, a megbánás legkisebb jelét sem mutató, kegyetlen karakterű nőről. Inkább hiszi, hogy Márton Istvánné arra számított, hogy ő mint alkoholisták jobb esetben talán büntetlenül uszhatja meg az ügyet, de legrosszabb esetben is csak enyhe büntetésben részesül. Ilyen módon kevés rizikóval magára vállalhatja — úgy gondolja — a gyilkosságot, mert így férje teljesen menekülhet az igazságszolgáltatás sújtó keze alól. Csakis ez a számítás vihette vallomásának megváltoztatására. Hiszen, aki a szerencsétlen áldozatról mindig per „a zsidó-asszony” szólott, aki annak még emlékét is meggyalázta azzal a ráfogással, hogy ittasan jelent meg nála a zöldség átvételére és olyan utcakézi kifejezéseket adott a szájába, amelyek teljesen hihetetlenül hangzottak el, ettől az asszonytól távol áll minden lírai ellágyulás, minden jobb érzés, minden önfeláldozásra való képesség. Egy cinikus tárgyalási trükk, a bíróság félrevezetésének a szándéka volt az egész önvádolás, amely hatástalanul hangzott el a bizonyítékok súlyával szemben.

Márton Istvánné védője védőbeszédében arra hivatkozott, hogy a vádlottak meggyőzése is ezt a meggyőződést ébreszti benne, hogy az igazság nem lehet más, mint Márton István. Ugyanis — mondotta — az asszony kihívó magaviseletével szemben Márton Istvánon látszik a megtörttség, a rezignáltság. Az asszony megatartása mesterkéltség, pózolás, a férfisi apatikus, szomorú. Ez is főkéméje a valóságnak.

A törvényszék is így értelemben határozott, csupán nem osztotta az asszony védőjének abbéli álláspontját, hogy büntetlen bűnpártolással lehet beszélni.

A Tomitza Tódor volt rendőrségi komiszár felmentésére vonatkozó ítélettel nem kívánunk e helyütt foglalkozni, mert ebben a kérdésben a döntő szót a felelősségi bíróság fogja kimondani. Itt csupán a tanúként kihallgatott Damirascu Damitru szolgálataon kívüli rendőrprefektus és Tomitza védőjének egymásmelől passzusára kívánunk zánk.

A védő úgy állította be Tomitzát, mint aki lelkiismeretesen teljesítette kötelességét és ugyezől-ván hivatalosra az áldozat, mert többet kívántak tőle, mint aneanyit nyújtott és mintán nem ért el eredményt, a vádlottak padjára került. Az kétségtelen, hogy ha Tomitza leleplezi a gyilkosokat, akkor ez függel kapcsolatban nem ültette volna a szemébe mondta Tomitzának, hogy az ügy elsimítását ígerte. Lehet, hogy ez is a nyomozás sikere érdekében történt. Az is tény, hogy amikor egy rendőrkomiszár a főtárgyaláson nagyon védte Tomitzát és egészen neki lelkesedve mondta, hogy ha a sziguranca nem avatkozik a dologba, akkor más nap már a Royal szálloda udvarán kezdtek volna meg az ásatásokat, a főtárgyalási elnök türelmetlenül szakította félbe a kiténő komiszárt:

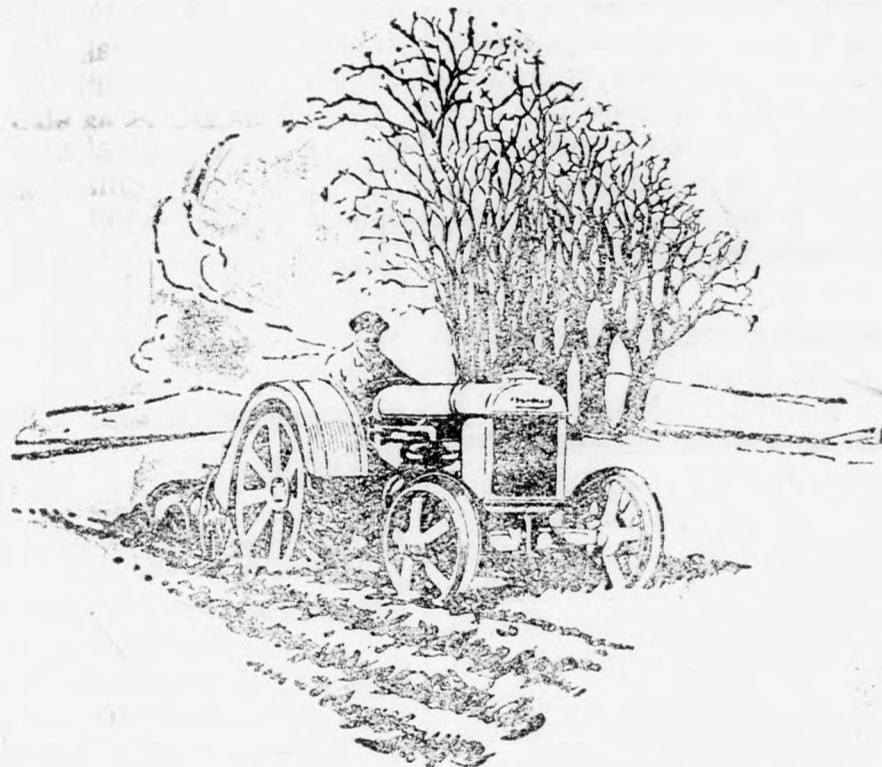
— Ugy látezik, Ön nem tud arról, hogy nem a Royal udvarában, hanem Mártonék kertjében találta meg a holttestet?...

A volt prefektus ur megdöbbenését fejezte ki afelett, hogy egy rendőrségi tisztviselő a vádlottak padjára kerüljön! Mi nem értjük ezt a nagy megdöbbenést, amikor a prefektus ur működése idején vagy négy komiszárt ítél el a szatmári törvényszék súlyosabb szabadságvesztés büntetésre vagy az

erős elleni deliktának miatt és amikor a rendőrprefektus ur kánsza lábát a szatmári prefekturáról, utóda vagy más tisztviselőt függesztett fel állását. Elég hiba, hogy így van és még így lesz, sajnos, a vagyon- és életbiztonság érzésére hivatott tisztviselők bizony néha a vádlottak padjára is kerülhetnek.

A főtárgyaláson szereplő személyek egyik leg-szimpatikusabbja volt Luger Viktor, a meggyilkolt Markovicsné első házasságából származott tizenkilencéves fia. Ez a bűntény teljesen kizozta életadóából ezt a fiút, aki véletlenül tartózkodott Avasséfalun anyja eltűnése idején és attól kezdve egész tehetőségét és minden idejét anyja felkutatására, majd a gyilkosok kézrekerítése után azok büntügyi üldözésének szentelte. Ő volt egyik legkeményebb ellenfele a gyilkos párnak és a vádlottként szereplő rendőrkomiszárnak is, akinek bizony elég súlyos igazságokat olvasott a fejére. Hogy elégtételt szerzhessen szerencsétlen anyja halála miatt, abban hagyta addigi pályáját és Szatmáron telepedett le szülői elhatározással, hogy kitanulja a kőműves mesterséget és majd mint tanult iparos Palesztinába emigrál. Őt his testvérét az a rokonainál helyezte el a szülőháza minden irányában és büntügy jogerős befejezése után minden bizomnyal mint chalufo vizaszt keresni az új hazában. Dr. Stern Mór

— Bernhard Shaw új alapítványt létesít a Nobel-díjjal. Londonból jelentik: Bernhard Shaw igen érdekes formát talált arra, hogy a neki ílt irodalmi Nobel-díjat elfogadja és mégis visszautasítsa. Shaw levelet intézett a stockholmi svéd akadémiához, amelyben a legmelegebb hangon bejelenti, hogy a Nobel-díj összegét Stockholmban hagyja egy új alapítvány céljaira, amelynek az lesz a hivatása, hogy az angol és svéd irodalmat szorosabbá tegye. A levélben kifejti, hogy a svéd irodalmat Angliában nem ismerik eléggé, aminek az az oka, hogy nem állnak anyagi eszközök rendelkezésre a svéd irodalom termékeinek angol nyelvre való lefordítására. Ezen a visszas helyzetben kíván az új Shaw-Nobel alapítvánnyal segíteni.

Többet ér, mint amibe kerül

Gazdák, meg vagytok róla győződve, hogy földetekből mindazt kihozzátok, amit az adni tud? Ne lenne nagyobb a jövedelmeitek, ha egy Fordson traktort, ezt a leghasznosabb modern mezőgazdasági gépet használnátok? A Fordson minden segítő eszköz között a leghasznosabb, mely a legolcsóbb tüzelőanyagot (petroleumot) fogyasztja; nemcsak hogy jászva végzi el a föld megművelését, hanem számtalan alkalmaztatási lehetőségénél fogva a legsokoldalabb segítője a szorgalmas gazdának. Ara versenyen kívül áll és sokkal kisebb a tényleges értékénél. Legalább is ez a meggyőződése azoknak a gazdáknak, akik a Fordsonnal dolgoznak.

Fordson

A Ford Motor Company gyártmánya

Látogassa még ma meg az országban lévő számos képviselőink egyikét

HIREK

As Uj Kelet az egyetemes erdelyi es bansagi zsidóság napilapja.
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő dr. Marton Ernő.
 As Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai napról

Kedd
 5687. Kiszlív 17.
 1926 november 23

— **Hajóra szállott a királyné.** Newyorkból jelentik: Maria királyné kíséretével együtt Newyorkban ma hajóra szállt és vasárnap Cherbourgba érkezik. Egy napig a királyné Párisban marad és onnan folytatja útját Bukarest felé.

— **A király állapota kielégítő.** Bukarestből jelentik: Johnformált udvari körökből származó hírek szerint a király állapota kielégítő. A tegnapi napot az uralkodó Erzsébet görög anyakirályné társaságában töltötte. Szó volt arról, hogy egy francia sebész érkezik a fővárosba, de tekintettel arra, hogy műtéti beavatkozásra nincsen szükség, a francia sebész bukaresti útját elhalasztották. A király egyébként tegnap részt vett az udvarnak Rabin-dranath Tagore tiszteletére adott villasreggelijén.

— **Hiányt fedeztek fel a zilahai árvaszéknél.** Tudósítónk jelenti: Nagy feltűnést keltett Zilahon és környékén az a hír, hogy dr. Muraseni Joan portafelőlök ellen fegyelmi vizsgálat indult meg sikaszás gyanúja miatt. Muraseni dr. ugyanis, aki 1919-ben a román megszállás alatt cenzor volt Budapesten és akit a Szilágyban is mindenki szeretett, régebben az árvaszék elnöke volt és amikor az elmúlt héten az árvaszéknél rovincsolást tartottak, nagyobb hiányt fedeztek fel, amely az ő működése alatt állott elő.

Hirdeti a világsajtó,
 Kopro! a legjobb hashajtó.

— **Valtoztak az idők.** Az egyik jónévtű erdelyi ortodox hitközség rabbivalasztás előtt áll. Egy másik kisebb ortodox hitközség rabbijának a legjobb ajánlások voltak a megválasztásra, amikor pozíciójának megszilárdítására szükségnek tartotta kijelenteni — anélkül, hogy valaki kérdezte volna — hogy ő anticionista. Tadvalezőleg a régi világban az ilyesmi a legjobb ajánlással volt, pótolta jámborságot, tudást és sok mindent. Euttal azonban a fegyver visszafelé súlt el: pártjának javarésze is elfordult emiatt tőle és minden utólagos rektifikálás és kimagyarázás hiábavalónak bizonyult. A rabbi-székre legnagyobb kilátás van egy első helyen jelölt fiatal tudósak, akinek számos mélyreszántó munkája ugy vallási, mint világi téren máris előkelő pozíciót biztosít a tudományos világban.

— **Tréfából leöntötték benzinnel és rágyújtották a ruháját.** Zilahi tudósítónk jelenti: A szilágyasi metropolis egyik érdekes utcai alakja Serbán Stefan cigánygyermek, aki naphosszat az utcákon kóborol és életét adományokból tengeti egyik napról a másikra. Ezt a gyermeket minden inas megtisztelti egy-két ütessel, rugással, vagy egyéb kellemetlenséggel. Így esett meg vele, hogy valaki piros fűszékkel bemázolta kopott kis ruháját. Este felé aztán a fiú csavargásai közben a vasúti állomáshoz ment és az akkor éppen ott várakozó autóbussz sofförjéttől egy kis benzint kért, hogy kifizethassa a ruháját. A sofför erre leöntötte benzinnel, az ott lévő postakocsi kocsisa pedig tréfától meggyújtotta a gyermek nyakán a benzint. A lángoktól aztán tüzet fogott a fiú ruhája, amit —

Zenemü Lepage-nál

— **Véresre vertek egy öreg zsidót a felsővisői országon.** Tudósítónk jelenti: November 17-én reggel a ruszkovai vásártól hazatérőben Schacht r. Mészáros felsővisői kereskedő megéltotta az országon éppen arra haladó kocsi és megkérdezte, hogy Visóra megy-e. Az igenlő válasz után felült a kocsi, amelyről azonban utközben észrevette, hogy nem Visó felé igyekszik. Schachter le akart szállani és indignálódott, hogy felültették. Nikolajev-uk Petre, a kocsi azonban csak a viteldij teljes összegének kifizetése ellenében volt hajlandó a kocsi megállítani. Schachter ezt persze megtagadta, sőt erőlyesen rendrentesítette a kocsist, aki erre nebesett a 63 éves agastyánnak és egybaltába verte, majd ledobta a robogó kocsi. Az öreg ember olyan szerencsétlenül zúbant le, hogy a kezei alatt került. Csak jóval később akadtak rá és ez nézetlen állapotban beszállították a felsővisői kórházba. Ebben maradásához azonban — az orvosok véleménye szerint — nincs remény.

„KOPROL” nem fest,
 de jól tisztít

— **December ötödikéig be kell iratkozniok a kereskedelmi és ipariskolák magántanulóinak.** Bukarestből jelentik: A közoktatásügyi miniszter rendelete értelmében a kereskedelmi és ipariskolák magántanulók, ha a tanév végén magánvizsgát akarnak tenni, december 5-ig tartoznak beiratkozni az illetékes iskolába. Ezzel egyidejűleg a közoktatásügyi miniszter 17994. szám alatt elrendelte, hogy az elemi iskolák órarendjüket egész napra kell, hogy beosztják. A rendelet szerint az eddigi félnapos órarendet csak kivételesen nyomós indokok alapján engedi meg a miniszter, ha a helyiséghány, vagy a növényedek nagy száma lehetetlenné teszi a délelőtti és délutáni tanítást.

— **Három kigyuladt petróleumkutlőngbaborított egy falut.** Campinaból jelentik: Ma délelőtt 11 óra 20 perckor a 107 109 és 164-es szondák kigyuladtak. A tűz óráról-óra jobban harapódzott el, a szomszédságban levő Tinea község is lángbaborult. A tűzoltóság és katonaság vállalva dolgozik az oltási és mentési munkálatokon.

Estélyi és alkalmi ruhákra áttört és színes himnuszok, billiárd és diszfestések bordúrák, plüssök párisi minták után készülnek a „Műhimző Szalon”-ban Str. Memorandului (Unitó-u.) 15. emelet

— **Soronkivül fogják tárgyalni a tisztviselők fizetésrendezését.** Bukarestből jelentik: A felirati vitát a kormány igen rövidre tervezte, mert még karácsony előtt meg akarja szavaztatni a pénzügyi javaslatokat. A kormány egyébként módot keres arra, hogy a tisztviselők fizetését az előirányzott két milliórdon kívül is javítsa, más címenek eszközölendő megtakarításokból. Ilyen megtakarítás történt például a közoktatási tárcánál, ahol valamennyi tételnél jelentős redukción eszközöltek, kivéve a személyzeti részt, amelynél jelentékeny emelést iktattak be. Manoilescu pénzügyi államtitkár egyébként elkészítette a tisztviselői státusról szóló tervezetet. A tervezet valószínűleg még a költségvetési vita előtt kerül a parlament elé.

Triska I. Cluj, Str. Saguna 14.

Elad, vesz, kibérel, becserél **zongorát és pianót** Legelőnyösebb Szigoruan szolid, tüzetli elvek. **fizetési feltételek.**

Elsőrendű gyártmányok.

Telefon 4-19. **Hosszabb lejáratu havi részletek.** Telefon 4-19.

Érdeklődőket vételkötelezettség nélkül szívesen látunk raktárainkban.

Legelőnyösebb **fest, tisztít UNIO, Cluj** Fiókú let Str. Baritju 2., Str. Iuliu Maniu 8. Cal. Moşilor 110. Gyár C. Regele Ferdinand 133. **Telefon 877**

Zenemü Lepage-nál

— **Orvosi hír.** Dr. Gruter Farkas a cuji Park-szanatórium rádium-osztályának vezetője, a rák-megbetegedések szakorvos, rendelőjét megnyitotta Str. Clemenscean (volt Postakert-u.) 7. a) alatt. Rendel. d. u. 2-5-ig.

— **Megverték es feljelentették, mert stornirozta a megrendelést.** Tudósítónk jelenti: Ráth Albert sziget kereskedő a cseh zlowkiai Szlatiuan több ezer cseh korona értékű divatárut vásárolt Basch Mór ottani nagykereskedőtől. Basch az árut megrendelte az egyik cseh gyártól és amikor megkapta, értesítette Ráthot, hogy expedálja. Ráth azonban, aki utólag megtáta az üzletet, víz-kérre több ezer koronás ellégét, aminek teljesítését azonban Basch megtagadta. A szlatiui kereskedő, akit Ráth felkeresett, arra hivatkozott, hogy a vásár stornirozását nem akceptálhatja, mert Ráth az üzletet a fiával kötötte meg, aki éppen a postán tartózkodik. Ráth a postára sietett, ahol az ifjabbik Basch nagyobb összeget adott fel valahová. A pénzt Ráth ki akarja kapni a fiatalember kezéből, de ebben a postamester megakadályozta, mire a haragos kereskedő arculdtötte a fiatal Bascht. Az inzultált fiatalember öccs, nior az esetről tudomást szerzett, a falu végén megleste Ráthot és botjával súlyosan összeverte, úgy, hogy kereskedőt kórházba kellett vinni. Ezzel azonban nem értek véget a szigeti kereskedő szenvedései, mert ugylátszik a megsértett Basch család vendettát esküdött ellene és Basch leánya feljelentette Ráthot a román vámnál, hogy többször vásárolt náruk árut, amit számlákkal igazolt is, amelyről azonban azt hiszi, hogy nem lettek elvámlva. A szilvényes dilettótrány egész Máramaros érdeklődését hívta ki.

Bármily zeneművet

Legelőnyösebb raktárról azonnal szállít **Révész Béla, zeneműosztálya** Marosvásárhely. Kérjen árjegyzéket.

— **Házasság.** Jónap Lilly Satumare Friemann Ervin Nagyálló, f. hó 16-án Debr. cs. nben házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

* **Orvosi hír.** Med. Univ. Dr. Láng M. fogorvos Désen a Főter 19. sz. alatt a Szt. Ferenc-rendek épületében levő orvosi rendelőjét a Str. Regele Ferdinand (Bethlen Gábor u.) 9. sz. alá a kereskedelmi iskolával szemben helyezte át. Rendel. d. e. 9-12, d. u. 3-6.

* **Chanukai aktualis műsoranyag** kapható az Aviva Barisszia kulturbizottságánál, Cluj, Str. Baron L. Pop 10, ahol távirati megrendelésre önköltségi áron expedálnak chanukai veseket, egyfelvonásokat, szünetdarabokat és látványos jeleneteket.

Laboratorul LEO

ing. Theodor de Stipek, Ghimbav-Brasov

A fra
 szombati
 volt nagy
 280 volt
 folyamokra

Devizák

Zürich
 Newyork ..
 London
 Páris

Werthelme vári k

V. sárnap d
 igazgatótanács
 Iste mellett. N
 mertette szokot
 mara az u öbbi
 mozgalmat indi
 megszűntetése,
 a vajkivitel sze
 bevezetése és a
 Véleményt terj
 vénytervezetrol
 kereskedelmi ta
 tanfolyamot, az
 működik. Az ig
 Mőzes, az ipari
 dását elfogadta
 theimer Miksa
 totta meg. A v
 gazdasági tanul
 zársága a kama
 dolgozott ki, hoz
 zettel kapcsolot
 tika, iparfejleszt
 kartellek, lejtse
 hadság kérdéseit
 Laurian indítvá
 ják el, azonban
 iparkamara inté
 mányhoz és kér
 a lej stabili ását
 nulmányt és dr.
 gulag elfogadta.
 Borcaemia Sber
 gágyár fogyaszt
 szönyegre. — I
 lőst és kifogésol
 nyozza, hogy a
 rosi tanács erre
 dítványt elfogad

A rekvir
 karestből jelenti
 ügyminisztérium
 összes pénzügy
 november 10-re
 összeírására dec
 deki. A pénzügy
 hívja az érdekel
 birtokukban lévő
 amelyeket egyes
 31-ike után adta
 a fent megjelölt
 ságoknál, mert
 fognak tudomásu
 térítési igénytől
 fognak esni.

Decembe
 megalakítást te
 Néhány erdélyi

SPORT

A bajnokság finise

Universitatea—Haggibbor 3:1 (2:0)

A tegnap délutáni bajnoki mérkőzést, az Universitatea együttesének sikerült megnyerni. A győzelem egyúttal az első helyet is biztosítja az őszi fordulóban az egyetemi csapatnak, amely egy hónappal később kezdve a bajnoki szezon, most futott fel a legjobb formájára és az egységesebb és lelkesebb csapatot képezte. A Haggibbor játékosain ezzel szemben a fáradtság félre nem ismerhető jelei mutatkoztak. A csapat „überpielt”-nek látszik. Bizonyos azonban, hogy ennek ellenére is más lett volna az eredmény, ha a fegyelmi bizottság büszkélkedni nem kényeszeri a védelem oszlopát, Pollák Danielt meg nem érdemelt pihenőre. Rosenfeld II. helyét sem tudta a klub eddig odaválto játékosral betölteni.

A tartalékokat Haggibborral egy homogén unit szembé, amelynek különösen fedeztetora dolgozott sokat és szépen. A csatár is gyors, egymást megértő játékosokból áll, akik közül elsősorban Maier I. et emeljük ki. A Haggibborban egyedül Fahn játéka elégitett ki. Braun és Farkas voltak még azok, akik odaadással és lelkesedéssel játsztak. A közvetlen védelem teljesen felmondta a szolgálatot, elsősorban a kapus Rosenfeld, aki két gól előidézője volt. Lőb! Lőjés ké segítségével megfelelő volt. Mentésére csak azt lehetne felhozni, hogy előtte bizonytalan háttérrel játsztak, akik közül Diamantstein bármelyik ifjúsági háttér jobban helyettesíthette volna. Ha még megemlítjük, hogy Reményi kéthetős súlyos betegség következtében teljesen alkalmatlan volt, akkor teljes képét nyerték a Haggibbor utolsó bajnoki mérkőzésén szereplő csapatának. És ezt a csapatot minden akciójában balszerencse is kísérte. Mert az eredmény egy kis szerencséjével még így is másképpen alakult volna.

Az első félidőben: nappal és széllel hátban — az U. támad többet. A 8. percben korner után a kavardásból Maier I. lövi a baloldali védelem és Diamantstein hibájából a vezetőgól. A 38. percben Giurgiu labdájával Maier I. elszalad Wesel mellett, 14 méterről löti lepos labdáját Rosenfeld meg sem kísérel menteni.

Helycsere után a Haggibbor nagy fölénybe kerül. Reményi, Fahn labdáit balszerencse kíséri. A 28. percben Farkas átadásából Fahn lövi 18 méteres ránk lövéssel a Haggibbor egyetlen gólját. A labda a felső kapulécra pattant a hálóba. Egy perc múlva Mátyás pontos beadását Fahn 6 méterről biztos helyzetben kapu fölé rugja. A kiegyenlítés, — amely más fordulatot adhatott volna a mérkőzésnek — így elmaradt és az U. ismét fölénybe kerül. A 39. percben Surlasiu beadásnak szánt labdája Rosenfeld hibájából hálót ér. Saliceanu bíraskodott.

Haggibbor II. — Academia ifj. 2:0 (1:0)
Öngól után Weiss állítja be végeredményt. Bíró Grimm.

Haggibbor II. — Academia II. 2:2 (2:1.)

A Haggibbor klubközi ping-pong-versenye Szombaton és vasárnap rendezte a Haggibbor klubközi versenyt, amely igen szép sikerrel zárult és a Haggibbor asztali teniszszakosztályának életképességéről tett tanúságot. A csapatversenyt a Haggibbor-versenyzők vitték el, akik közül ezúttal különösen Mautner II. vált ki játékaival. Részletes eredmények:

Férfi egyes I. oszt. I. Mautner II. Haggibbor. 2. Lupsa TC. 3. Hermann Haggibbor.

Párosverseny. 1. Schwartz—Mauthner II. Haggibbor. 2. Berkovits I.—Berkovits II. KKASE. 3. László—Lupsa TC.

Nyitányverseny. 1. Gerson TC. 2. Sonnenklár Haggibbor. 3. Rosenberger Haggibbor.

Csapatverseny. 1. Haggibbor A. csapat. 2. KKASE. 3. Haggibbor B. csapat.

Vidéki eredmények:

Nagyvárad. Bihorul CFR—Amatör 4:0 (1:0).

Törökös—Makkaba 9:0 (4:0).

Marosvásárhely. MSE.—Sodronyipari SC. Aranyosgyéres 2:0 (1:0) barátságos, bíró dr. Engelberg.

Zsombolya. ZsTK—Amatör 7:1 (4:1) II. osztályu bajnoki.

Resica. RMTE—Gyepjuipar Temesvár 1:0 (1:0) barátságos.

Vukán. Minerul CAMP 3:3 (2:1) barátságos, bíró Suciu.

Arad. AAC—Gloria CFR 3:2 (1:1) bajnoki, bíró dr. Morár Teofil.

ATE—AMTE 2:2 (1:0), bíró Vatiannu Sabin. Bajnoki.

Olimpia—Hakoah 3:2 (2:1) bajnoki, bíró Burdán. A győztes csapat góllövői Barbu II. (2) és Király, a Hakoah é, Havas és Schwartz.

Temesvár. Kinizsi—Rapid 2:1 (0:0) bajnoki, bíró Nicolaevici. A Kinizsi fölényesen játszik a mezőnyben, de csatársorának semmi sem sikerül. A vezetőgól a II. félidő 14. percében Michel Rapid lövi, amit a 33. percben a Kinizsi Haksári révén tizenegyesből egyenlít, a 41. percben pedig Zemler a győztes gólt lövi.

Politechnikum—ZsSE 2:0 (1:0) bajnoki, bíró Petcu. Mindkét gólt Sipi lötte.

TMTE—TAC 0:0 barátságos, bíró Keller.

UDR Resica—Kadima 1:1 (1:0) barátságos, bíró Részv.

Nagyszalonta. Epyetértés Nagyrád—NSC 3:1 (3:0) bajnoki, bíró Csillag. Nagy meglepetés.

Bukaresti eredmények. Venus—Juventus 3:2 (2:0) bajnoki, bíró Radulescu. Belvedere—Val Vartej 3:1 (0:0), bíró Tauber. Barátságos.

Makkaba—Tricolor Ploesti 1:1 (1:0), bíró dr. Diósi. Unirea—Tricolor—Sparta 2:0 (1:0) barátságos, bíró Schosberger.

Külföldi eredmények:

Budapest FTC—KAC 1:0 (0:0) III. ker.

TVAC—Hungaria 2:0 (0:0).

Szeged. Bástya—Sabaria (4:0 1:0).

Olesó tűzifa

ölenkiat 1800 lej. — Kapható

Fischer fatelepen

Plata Garli No 2.

(Az állomás-al szemben.)

Telefon 1300 sz.

Telefon 1300 sz.

Még mindig tart

áruraktárunk mélyen
leszállított áron való

árusítása!
VOITH & Co

Cluj

Déri szücs Cluj

Str. Memorandului 3.

Legrégibb
Legmegbízhatóbb
Legmodernebb

Telefon 12-12.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyesületi köztársaság egy szó 4 lej, vastagabb betűvel 8 lej. Legkisebb apróhirdetés 40 lej. Állás-keresőknek 80% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej

Vegyileg megtett, fehér géptisztító rongyot szállít S. Scnderling & Co. műgyapjúgyár, Sibiu, Telefon 4 68. 2020

Kiadó különbejáratú 2 személyes butorozott szoba, esetleg teljes ellátással. Ugyancsak abonensek felvételnek, kitűnő orth. kóser ebéd és vacsora kosztra jutányos áron. Cim meg udható a kiadóban.

Ezhetők a legmagasabb napi áron vásárolni a

Tacámu

estüstru és avószközgyár, Cluj, Str. Jorga 11-a.

Friss שרש. אר.ט. vágott libe, libanus, zsirnák való libabőr olcsón kapható, Frissen olvasztott libaszir 5 kg. vételnél 125 lej kilónként, tüstölt hus 140 lej kilója. Beszerezhető Abraham Izsáknál, Cluj, Timár-utca 2 2012

Egyetemi hallgató, aki a román és francia nyelvet tökéletesen bírja, vállal nyelvtanítást, korrepetitálást, könyvelést és levelezést. Cim a kiadóban. 2050

Vegetáriánus kitűnő ebéd-koszti jutányos áron kapható. Cim a kiadóban.

Egy jó zsidó családból való fiú tanulónak felvétetik textil szakmába — Szombaton zárva. Schächter Áron, Lupeni.

Zsidó egyetemi hallgató, iprai munkálatokban és könyvelésben jártas, megfelelő alka mazást keres. Cim a kiadóban.

SZINHAZ - MŰVÉSZET

A kolozsvári román opera heti műsora

Szerda: Balendra turnéja.

Péntek: Tosca (Zoleskinek, a milnoi Scala énekesének felleptével.)

MAGYAR SZINHÁZ

A színházi iroda közleményei.

Szent Ferenc oratorium. Szent Ferenc emlékeztetőre tartandó ünnepnapoknak egyik legjelentősebb előadása lesz a szerdai oratorium est, melynek szerzője Beretrás Hugó Ezen az estén a magyar zenekonzervatórium játszik 80 tagu kórus-sal és Rzik Károly vezényletével. Az ünnepély bevezető-előadását P. Trefán Leonard tartja. A zenekar a konzervatórium, a filharmónikusok és a magyar színház zenekarának tagjaitól áll.

Heti műsor

Kedd: Akácfavirág. (7. edzser. Lengyel Irén, Tolnay Andor, Ihász Aladár föllépésével. Bérletszám etben. Sorozatszám 151.)

Szerda: Szent Ferenc oratorium. (Beretrás Hugó műve. A Magyar Zenekonzervatórium közreműködésével. 80 tagu énekkar, 60 tagu zenekar. Vezényel: Rzik Károly. Bevezető előadást tart: P. Trefán Leonard. Bérletszám etben. Sorozatszám 152.)

Uj Megnyilt Robert Sturm Megnyilt Uj túszer, csemege és cukorkaüzlete, Cluj Str. Regina Maria 36. Legolcsóbb bevásárlási forrás Speicialis csemegekülönlegességek.

Szerkesztőség adóhivatala
Telefon: 333
323 és 1
323

1926 november

A la

Négy éves ardelmek után a függetlenségét, hallottunk, való országra vonatkozó hírszolgálatok nek érdeke, hogy kelet vesztélyeztet megfizetve adja évi látványosság izzott az a pirászor gyújtotta története tulajdon gikus küzdelem története.

Maguk az ardelmekről, hogy írva. Egy angol Irorszégról szóló jelentést tette, hat vissza szegye nek és kegyet amellyel ezt a néz angol uralom gol király előad ir népet, azóta az üldözés. Mi azért ültettek galmakban puz küzdelemben áll rebbágon, hol r dőnfűtő ahamer melynek nyavér lőnbőlük a zsidó nyomorúságot sa vel a legerősebb nemzeti küzdelem szemében is, az megmozdulásokkal déssel viseltetnek

Még minden év előtti „Sinn-F De Valera börtön nek az volt a cé tékben és minde az angol uralomt ismertesse el a v hőies küzdeleme amit hőies önfel és becsületes erd kormány 1922. kénytelen elismez al a kikötéssel, mellett is megma alatt, mint a brit

Még nép telés a hívított kere biztosítani kultur Erre Irországunk lett volna, mert tás alatt az ic ne elfelejtette nemze fajl egyéniségét len kéni. Annál ellenére nemzeti ványodott el a a boló, de igen gy mindig elegendő hündelmeit kézőm tul szenvedésen, e vedéteken: bigy és ujjászedésben. A sok szenvedő tan érzéketlenné fokozatos fejlődés magyarára meg, nem konzervatívó rombolt népi kere